

д-р Росен Милев

Научните изследвания за готите в България

Изненадващо се оказва , на принципа, че понякога най-новото е най-старото, че готите са включени в представата за българска история още в първия по рода си историографски труд на български автор: Анализът на нашата италианска колега проф. Карла Фалуомини на новооткрития през 2017 г. в Университетската библиотека на гр. Модена пръв научен труд за българската история – “За древността на бащината земя и за българските дела”, 1667 г. на изтъкнатия ни духовник и книжовник Петър Богдан Бакшев показва, че в него се говори и за присъствието на готите по българските земи. Трудът е публикуван в Рим на латински език. Друг наш възрожденец, Гаврил Кръстевич, 200 години по-късно, през 1869 г. публикува вече на български език в друга имперска столица Константинопол-Цариград, по онова време и център на българския устрем за национално себеутвърждаване, своята “История българска”, том I, в която на десетки страници разказва и за готите в Мизия и Тракия през III-VI в. и за техния апостол и просветител епископ Улфила/ Вулфила, за неговото духовно дело и за неговата дипломатическа мисия между римляни и готи. Така още преди възстановяването на българската държавност включването на готите в представата за българската народност е осъществено от двама видни български общественици и книжовници. Нещо, което ще пропусне чужденецът Константин Иречек след Освобождението и поредицата български автори, които следват неговия модел на българския етногенезис и българската история. Но автономната българска мисъл за готите и тяхната роля в духовната история на българските земи е продължена от друг светъл български ум – Петър Дънов изследва тази тема, включително делото на епископ Вулфила в своята дипломна работа, защитена в Теологическия факултет на Университета в Бостън през 1893 г.

През XX в. “готската следа” е обект на проучвания за българската

археология, история и езиковедие. В началото на века и между двете световни войни българското езиковедие и най-вече акад. Стефан Младенов и проф. Константин Гълъбов подробно разработват темата за готските заемки в българския език – дело, което в нашето съвремие ще продължат най-вече чл.-кор. Иван Добрев, проф. Борис Парашкевов и проф. Емилия Денчева. В българската археология тази научна област е обособена още през 30-те години с публикациите на Иван Велков и продължена по-късно от трудовете на сина му Велизар Велков и други български археолози. По времето на соца и след него особено активна в тази област на изследвания е варненската археоложка Анна Хараламбиева, но също и проф. Мария Чичикова, д-р Евгения Генчева, д-р Павлина Владкова, д-р Павел Георгиев, д-р Катя Меламед и др. Българската историческа мисъл обаче упорито изостава, хваната в капана на трисъставната догма (славяни-прабългари-траки) за българския етногенезис, формулирана през 70-те години на миналия век. Дълги години липсват цялостни, системни, интердисциплинарни изследвания за готското културно-историческо наследство по българските земи. Те започват едва през 2002 г., от 2004 г. и със собствен научен център – Дом “Вулфила” в София, и вече 17 години продължават в рамките на Готския изследователски проект на сдружение “Балканмедиа” (ръководител: д-р Росен Милев, координатор: Светлана Лазарова). Организиран са междувременно 25 научни форума, публикувани са сборници “Готите” I, II, III и други студии и книги, в които се включват досега общо 36 български и 10 чуждестранни археолози, историци, езиковеди и изкуствоведи. Нека споменем особено приносите на богослова сред нас, покойния проф. Георги Елдъров, на проф. Емилия Стайчева, проф. Светлозар Елдъров, проф. Борис Парашкевов, проф. Аксиния Джурова, проф. Вася Велинова, проф. Румен Иванов, покойната проф. Василка Герасимова, д-р Катя Меламед, д-р Тодор Балабанов (откривателя на Готския епископски център – с. Хан Крум, Шуменско), д-р Павел Георгиев, д-р Евгения Генчева, д-р Веселин Хаджиангелов и др. Двама млади колеги-археолози, участници в проекта, вече години наред съвсем автономно и самостоятелно разработват различни аспекти на готската проблематика в свои трудове и проекти – д-р Александър Станев от Музея за история на София и д-р Боян Думанов от НБУ. През 2018 г. беше защитена с отличие и първата дипломна работа, обобщаваща готското

наследство по българските земи – на Петър Аргиров в Националната гимназия за древни езици и култури в София.

През последните години активно в изследването на готската следа се включи д-р Калин Стоев, а голямата изненада на 2019 г. е първата по рода си обобщаваща научна монография по темата в България на проф. Румен Иванов, чието публикуване непосредствено предстои. Труд с впечатляващи научни приноси, включително и за трудно уловимата готска следа в Българското Средновековие.